

LICENCIADA MARCELA GONZÁLEZ SALAS Y PETRICIOLI, RA AHTE RA NGUU ZAI NE YO RA HNINI RA XENI HAY M'ONDA, KO RA NDUY TE XA MHÄ XO HA XA NT'OTI 3 RA XENI XL,5, 6, 10, 11, YA XENI V1, 12, NE XENI 1 NE 11, NE 17 RA XENI 1V RA AHTE TSUTBI RA TE HNINI RA DIGEÑ'A HE'MI TSUTBI DA TE HNINI RA XENI HAY M'ONDA; JANGU RA XENI 1,3,15,17,19 XENI X11 NE 38 BI MÄ RA TSUTBI XA MUNTS'I DA HOKI RA HE'MI HNINI DA MPEFI RA XENI HAI M'ONDA,1, NE 7 XENI 1, V1, V111 NE X1V RA HE'MI TSUTBI MBO DIGEÑ'A NGUU ZAI NE YO RA NDA AHTE XENI HAY M'ONDA; NE

C O N S I D E R A N D O

HÑAKI NFENI

Ge ra Ahte Xeni Hnini Gatho Xa Munts'i Ahte Hnini Nximhay (ONU), bi ju ne bi kuati ha ra jeya 2015 ra T'oti He'mi 3030 xo da Te Medi, que nu ra Befi, da ja da mats'i gatho ya jai, ra hay nximhay ne da hogo m'uy.

Qe ra he'mi nt'oti ma 17 Buy da Te da Medi (ODS) ko 169 tsudi da ra m'uy buhui ne hingi buhui ne higi uege ge tsudi da metsi ra do'mi, hnini ne nxixcua.

Ge ra ñaki da Te ra Hnini bi mañ'a nda ahte ñante Alfredo del Mazo Maza, Nda Ahte ha ra Xeni Hay M'onda, ge buy fudi da ñuti, gatho, da bupu da mfaxte, da ñheku'i, da buhui rangutho da te da yote, gatho da nfats'i, ne da badi tengu mu'ui, beto da yote te mhioni da te ya jai nu'ua ha xeni hay m'onda.

Ge ra Befi da Te ha ra Xeni Hay rá M'onda (PDE M) 2017-2023.ha ra nkohi Ko ra he'mi nt'oti 2030 ne ya ODS. Ne da mhioni ñ'onui, hara to'ts'e hnini: Xeni Hay M'onda Gotha ra ts'oki, Faxte ne Buhui, da uni te honi gatho ra hioya, ne u hingi ntheui, jangu mhioni u mhioni hnini ko mpaho ne dra za ha ra hnini ra jai hinte petsi, hentse rá ya behñä.

Ge xo da uni juati ra ñaki xeni hnini da japi da m'uy ha da japi ra mini da uni tsedi (EFF), jangu ha di t'ote da m'uy dra za xa ñho ge da hiegi da yo di ma'ua di manu da hiegi da te ra hnini ne da te ya jai , xo di digenñu rangu befi ra befi hnini , ne ko yu da nfaxte da joki ra hogo buy ra nzaki ya me m'onda, ne da m'uy gaho to'tse tsedi: ra kupu, ra te buy da metsi da zi, da mets'i mpadi ne ha da b'uy ha ra nguu.

Ge ra EFF da njuani ha ya ODS ha ya he'mi xa nt'oti 2030 xa mhä xo digeñ'a Befi digeñ'a ya Hnini xa nt'otse xa da Te ra (PNUD), ne ya mhioni raTsutbi da Te Hnini nup'u ha ma hay, xa hiegi da ra ngutho ya mfeni di geñu Befi, japi hoki ra befi hnini, uni ra bi ma u Ute xa Hioni ne huahni ra ya ñaki hnini (CIEPS).

Ge ra befi Te Hnini Tähä Noxa xo ra Zai ra Hnini buj i njuani ha ya nhetui nu ya epu ODS: 1. Da thepu ra hioya, 5. Rangutho ra jai, 8. Befi hogo ne te pëts'i do'mi, ne, 10 Da kami ra ya hingi ntheui; ne nfaxte da zoñ'a te bi beni 1.1,1.2,5.1,5,4,8.3,8,9 ne10.2 ra nthutsi he'mi 2030.

Ge ra PDEM, ha rá ñhehui 1: Rangutho Jai, da deñ'a xa nkohi nximhay da ts'oni ya hinga rangutho u behñä ne ra ñ'oho: ne udi ya hña ya mhini ra befi ra nad ahte. ge ñuya ra befi geña hogo buy, bui ne ote ta da ñaki hnini

Ge ya da te xa mhä dra za digeñ'a te da metsi ya jai ne da ñho ko tsedi da hiegi da rangutho ya jai da t'uni hogo m'uy rangutho ra behñä ne ra ñ'oho, nup'u ha da nkohi ne ha di nt'ote ne tengu mu'ui nuyu ra ñaki ra jai hnini, xit'a da njapinsu ne da bupu ha da t'unñu do'mi ne da t'uni rangutho mhiegi.

Ge ra mede do'mi nfembi ra hnini ko xa mfembi ra behñä, pëts'i bi mfembida huani ya ra ngutho ya behñä ne ra ñ'oho, da buy tebe da nfembi ra munts'i do'mi dra za da tumbi, ge da mats'i ra te buy da tuni ra hnini ne to da metsi do'mi gatho yoho behñä ne ñ'oho, xo jange, da guontsi ra nhandi ra ñhoki he'mi ha ra befi ha ra hnini xa da nfats'i da kami ra nu ra hinga ra ngutho.

Ge ra hogo mhä ne ñaki ne bi mengi bi ma ge ra mhioni ha ra befi ge japi da nfats'i dra nu'u muntsi nguu ahte ne tsutbi mha hnini, hnini ne hinga hnini ra ya tsedi ma ragotho nda hnini, xeni hai ne hnini ahte.

Ge ra EFF ju jam'u ra nduy ra ha da ntuti ra ndata muntsi nfeni da yen'i ra hioya buy, eñ'a ra uti gatho ra hnini da te badi nu'u ra ñaki digeñ'u ra Te ra Hnini (CONEVAL) ne ra mhaki mede digeñ'u ra te hnini, ñeñ'u ne bi juki ñaki nfeni

xo ra gu Ahte G $\ddot{a}$ tho ya Hnini G $\ddot{a}$ tho pede (INEGI), ra te Uti G $\ddot{a}$ tho Hnini (CONAPO) , ne ra Uti Hnini (COESPO), ne pira te mä , ge da yapi ge nuu ra befi neu te da yote nu'a da te hnini da japi di mapu ha da hok $\ddot{u}$ mhini ha ra hnini nuu te ta mhioni ha ra hnini.

Ge ra nkohi ko ra Bede G $\ddot{a}$ tho ra Hnini ra Muntsi Do'mi ne tengu Gai ya rá Nguu (ENIGH 2020), petsi 17 millones 079 moo 245 jä'i 245 jä'i ha ra Xeni Hay M'onda, di geñu 8 millones 339 mil 373 ra nñoho ne 8 millon 739 moo 872 ra b $\ddot{e}$ hñä

Ge digeñ'a bi mañ'a ra ENIGH, ne ra CONEVAL 2020, ha ra hnini bui 8 millones 342 mil 500 ra jä'i b $\ddot{u}$ pu ha ra hnini tama hioya digeñu 4 millones 058 moo 437 ra nñoho ne 4 millon 284 moo 063 ge ra b $\ddot{e}$ hñä.

Ge digeñ'a bi mañ'a ra ENIGH, 2020, ha ra hnini me m 'nda bui 10 millon 277 moo 607 jä'i p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 ra jeya, digeñ 4 millones 950 moo 005 (48.2%) ra nñoho ne 5 millon 327 moo 602 (51.8% ra b $\ddot{e}$ hñä.

Ge ra nda ahte honi ne Eni ra ya Ñaki Hnini ena ge zoñ'a ra jeya 2020 da bui G $\ddot{a}$ to ra 2 millon 495 moo 180 (46 .9%) ra b $\ddot{e}$ gñä p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 ra jeya ne ese bui ra hioya ne 414 mil 524 ra b $\ddot{e}$ hñä ha angutho bui ta ma hioya.

Ge ñu bui geñu ra jä'i ma ra ngu ya b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi ra jeya 18 ne 59 jeya, ge nuya jä'i b $\ddot{u}$ pu ha rá hnini tñsudi 1.1% mara hioya digeñ u ra nñoho.

Ge ra ute da hini ne tengu bui ra ñaki hnini ena ge bui 2 moo 411 moo 996 ra b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 Jeya bui ta ma hioya ne ote ra befi ha ra ngu ne 406 moo 852 ra b $\ddot{e}$ hñä rangutho bui ne te thogi ne p $\ddot{e}$ tsi ra jeya bui ta ma hioya ese bui njapu, 1 millon 356 ra moo 461 ra b $\ddot{e}$ hñä ra p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 jeya p $\ddot{e}$ tsi ha te bujira hioya fadi u'a te mfotsi uni ra jä'i hinto jut'i ne 253 moo o 97 ra b $\ddot{e}$ hñä bui ta ma hioya.

Ge xa nkohi ne bi ma ra uti ne ra yani ne da b $\ddot{a}$ di te mu'i un'u ñaki hnini (CIEPS) ha ra Xeni Hoy M'onda bui 1 millon 339 moo 790 ra b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 ra jeya bui ta ma hioya ne ote ra befi Hinto juti hinto uni do'mi ne rangutho bui 249 moo 618 ra b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 jeya ra b $\ddot{e}$ hñä bui ta ma hioya ne ote ra befi Hinto juti hinto uni do'mi.

Ge ra nkohi ko ra mede padi ge ra padi ra zai bukua M'onda 2029 bi t $\ddot{o}$ te ra zai befi uni ra 19 % ra PIB digeñä zai befi ya poni befi ha ra ngu ra 18.8% ya zai uti tebe ote ne bui ote ra befi da mpaha ra jä'i ra 5.6% n era túdi zai ra ra nguun x $\ddot{o}$ odi ra 4.7% un'a befi.

Ge ko ra ndui ha ra nt $\ddot{a}$ ni xa tu $\ddot{a}$ nsi g $\ddot{a}$ tho ra hnini ne ra ngu 2020 ha ra Xeni hai M'onda bui 166 moo 218 ra b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi 12 jeya ne mbra ge ra mefi zai befi. ha ra nthonguu ne mbra befi.

Ge ra nkohi ko ra nt $\ddot{a}$ ni g $\ddot{a}$ tho ra hnini ra j $\ddot{e}$ ya 2015 (INEGI), ha ra xeni hai M'onda bui 26 moo 409 b $\ddot{e}$ hñä p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 j $\ddot{e}$ ya ge fatsi ha ra te pa u'a ote, ne ge ko ra ndui ra nt $\ddot{a}$ ni xa t $\ddot{o}$ te digeñ'a xa nt $\ddot{a}$ ni ra g $\ddot{a}$ tho M'onda ra te p $\ddot{e}$ fi ne te ja (ENOE) ha ra hñu zänä ra j $\ddot{e}$ ya 2021 ha ra hnini me m'onda 14 moo 902 b $\ddot{e}$ hñä go $\ddot{a}$ tho p $\ddot{e}$ tsi u ra j $\ddot{e}$ ya, xo n'año Te thogi, bi hi $\ddot{e}$ gi u'a bi koti ra befi mi ote u'a bui mbra te thogi uá te ote ge uni te da mpadi pira befi ha tiki befi te ote.

Ge ra PDEM padi dunthi ra mhini da ñani ne da kuati ra mpadi ra hnini ha da japi de Te xangu ne da madi g $\ddot{a}$ tho te ote ne u ra zai befi ote.

Ge xi da beni da metsi nfeni ne n'a hogo m'u,i ne da kami te japi da ñhioya ra b $\ddot{e}$ hñä a p $\ddot{e}$ tsi 18 ne 59 jeya ge hentse mpifi nupu ha ra ngu, ge hingi p $\ddot{e}$ nt'i do'mi da yote befi da maxo te japi da te u ra mpa te da yote digeñ'a ese te ja ra zai befi jindi hanthu un'ua ha xeni Hai M'onda bi t $\ddot{o}$ te ra Be $\ddot{e}$ fi dra Te ra Hnini tähä Noxa xo ra zai mengu ra hnini. nuu ese ra befi ra jä'i padi da yote ra zai te p $\ddot{e}$ tsi ra hnini, nua ote draza janguu ba epu ODS; 1. Da the'a ra hioya, 2, Xaitho Thuhu 4, da t'uti ta ma ñho ,5. rangutho ra jä'i ,8. Be $\ddot{e}$ fi draza, ne da te ra hña do'mi ne 10. da kami ra hinga ra ngutho; xit'a da juati ya da zote 1,1,1,2,4,3,4,4,5,1,5,4,8,3, ne 10.2 ra nu'a he'mi nt'oti. 2030.

Ge ra ngu ahte zai ne yo p $\ddot{e}$ tsi da yote da yopi da b $\ddot{u}$ pu hará hini da yote ra zai befi, nupu ha ra hogo hai ne ra befi ote k ora ye nupu ha ra hnini. Ne da hoki da nfini da muntsu jä'i, da yote ra ñu, da muts'i da yote, da juati ne da

badi te mu'ui ya ñaki, ra befi ne da fodí te da yete xo da te ya zai befi, ya zai nt'ini ra nt'ini ne da yote da te ra yoni jai ne ya te yo nuua ha ra Xeni Hoi M'onda.

Ge ko ra ndui da yote da entsi da te gotho ya jai behña petsi ra 18 ne 59 ra jeyá ne o te befi xo da yote ra befi xit'a da kuati ne da uni da badi ra jai nupu ha ra hnini nuu ese bupu ra udi da hiandi ne da ma te petsi zai ne hindu hanthu ne mfehi hará nguu ne hinto da gut'i. ra nguu zai ne ra yo bi ma ha ra befi da te hnini Taha Noxa ra zai hnini.

Ge ko da tuni ne da teni ha esta ñho da te ya jai net a da matsi nu'a ra befi da te ya jai honi te da moxi ra jai da te hnini Taha Noxa xo ra zai padi gotho ra hnini. Bi yote ra modi bukua digen'u xa ntote he'mi ahte nuu ra befi, xa dan yote da te ra befi ge digempu xa juati ra tuti xo da te yu ra jai, da yote ra befi xita da te yu ma hnini ote ra futi befi, da hiegi da befi ne da yete ra muntsi jai ra befi da futi te da yote. da hiegi da te ra padi da muntsi, da padi da yeti ne da padi nunga te da thogi nunga ra befise.

Ge ko ra ndui da yote da entsi da te gotho ya jai behña petsi ra 18 ne 59 ra jeyá ne o te befi xo da yote ra befi xit'a da kuati ne da uni da badi ra jai nupu ha ra hnini nuu ese bupu ra udi da hiandi ne da mo te petsi zai ne hindu hanthu ne mfehi hará nguu ne hinto da gut'i . ra nguu zai ne ra yo bi ma ha ra befi da te hnini Taha Noxa xa ra zai hnini.

Ge ko da tuni ne da teni ha esta ñho da te ya jai net a da matsi nu'a ra befi da te ya jai honi te da moxi ra jai da te hnini Taha Noxa xo ra zai padi gotho ra hnini. Bi yote ra modi bukua digen'u xa ntote he'mi ahte nuu ra befi, xa dan yote da te ra befi ge digempu xa juati ra tuti xo da te yu ra jai, da yote ra befi xita da te yu ma hnini ote ra futi befi, da hiegi da befi ne da yete ra muntsi jai ra befi da futi te da yote. da hiegi da te ra padi da muntsi, da padi da yeti ne da padi nunga te da thogi nunga ra befise.

Ge nun'u ra nkohi he'mi SCyT/DGPSC/CASPDSSRCC/SE/01/2022/A2 ra mpa 27 ra yoho zänä ra jeyá 2022, ra ah te xa texpu da hiegi da ñut'i ne da deni, gatho bi petsi ra ye vi ñexpu ya bi pati ra ñu ra he'mi m 2022 nuu ra befi da te Hnini Taha Noxa xo ra zai padi Hnini.

Ge ra tote he'mi bupu ra mede 21100012000000L/R0-O22/2022, ra mpa 27, ra yoho zänä ra jeyá 2022. Ra ah te ntu gotho ra hogo bui ra hnini ne ote ra tsedi ra mengu. Ha da juati ra nt'oti he'mi ne ra ah te tsutbi 23 ya nkohi ra ah te tsutbi ra Te hnini ra Xeni Hai M'onda, bi uni nnedi da hoki' u he'mi ñu ra befi.

Ge ra mpa 31 ra zänä n'a ra jeyá 2022, ra tuni Ah te ra Xeni Hai hoki he'mi, ko ra nduy tsutbi he'mi ha te xa mha hará ah te hoki ra he'mi ha ra Xeni Hai M'onda ne hnini ne u xa nthoki He'mi. Bi uni ra he'mi xa nthoki mhioni nuya bukua he'mi befi.

Ge ha ra mpa 31 ra zänä n'a ra jeyá 2022, ra ah te Xeni hoki de ñho, ko ra mudi ha ra bupu ha tsutbi da buy dra za da hoki ra he'mi ra tsutbi ah te ra Xeni Hoy M'onda ne ya hnini ne yu tsutbi he'mi. Bi uni nnedi da hoki ra he'mi digen'u ñu ra hoki ra he'mi befi.

Ha ra nfeni digen'a xa thogi, da udi ra ba epu

**NKOHI RA NDA NGUU RA ZAI BEFI NE DA YONI UNI RA HE'MI BI HOKI YA VEFI HA DA JAPI DIGEN'A BEFI
NA DA TE NOXA HNINI XO TÄHÄ NOXA XO DIGENÑÄ ZAI MPADI
XO DA GOHI JANGU BA EPU:**

NJAPU DA MPEFI RA BEFI DA TE HNINI TÄHÄ NOXA XO NUNU ZAY PADI RA HINI.

1. Gatho bupu

1.1 Ngotsi thoki ra Befi

Ra befi da Te hnini Tähä Noxa xa da Futi da Mpefi, petsi ne da ja da fatsi da te ra do'mi da faxu ra ne da matsi unl tsedi nuu ra ya behña petsti 18 jeyá ne u petsi 59 jeyá ra nzaki, ge buy hite petsi ne ese ra hioya ge hense ra befi ra nguu hinte ju do'mi ne otë befi da hoki dra za ra zai te petsi hindi hanthi nuu ha xeni xai bukua ha ra hay m'onda

ha da uni da mpadi do'mi , da t'uti da mpefi xo da te u jä'i ra befi digeña de te ra hnini ne ra befi xita de te ra hnini.

2.Te mhioni u'a te bui ge uni
Ra befi zai ne ra hinda uts'o

3.Da xoti ra hnina ne da juati

nuya da nja xa thoki bukua, da mpadi xo:

Ra befi da te ra hnini: ha ra befi da bupu ne da yadi ra hnini xa muntsi, go ena da yote da mpa ne ha da nja da te da metsi do'mi ne ra hnini xo da tuni gatho ra hini ha bui. Njapu nehe da hoki ne da metsi n'a hogo nzaki, da uni tsedi gotho'u jä'i bupu ha ra hnini ne padi ra t'iki hnini:

Xa nfats'i: ra behñä bupu ha hnini go xa nu ra Befi da Te ra Hnini Taha Noxa Xo ra Zai Gatho ra Hnini.

Da túti: ha ra munts'i xadi, ra befi nxadi, ñaki u'a te ma ra ra befi bupu ha ra hogo befi xo da yentsi ra te padi ra jä'i ne xa te ra jä'i nu'u xa t'un i nfaxte.

Te honi da metsi ra hnini. Nun'a u'a pira te mhioni hingi bui draza nu'u da te ra hnini xa munts'i nupu ha te ma ha ra xa mha 36 ha ra tsutbi he'mi gotho da Te ra hnini da padi, uti nxadi, nzaki, ra hogo nzaki ra hnini, ra nguu, ne te honi ne te da zi.

SIEPS: ra Ut'i ra Ntani ne da bodi tengu mu'ui.

Ahte xa t'expu da hoki ra he'mi: ra Ahte da hiegi da ñuti'i ne da deni ra befi da Te ra Hnini, Tähä Noxa xo ra Zai Befi ha ra Hnini

Fudi da mpefi: da fudi da mpefi ra behñä xa nfats'i nu'a ra Befi da Te ra Hnini Befi Tähä Noxa xo digeñ'a ra Zai Befi ese bupu ha ra Hnini da ju ra mpadi, nguta ne honi da te da yote nu'a padi da yote befi u'a da Te ra befi ot'e da muntsi te da metsi ha ra Hnini.

He'mi nthuxthuhu: ra te honi da hoki dra za, ra ahte ne te mu'ui. xa uni nnedi ra ahte, digeñ'a da yadi ra temhioni hnä nu'u to adi, ra habu bui habu mengu, ne da mpadi tebe mhini ha ra hnini adi ne pira te mhioni da munts'i da nfoxte, ra te da xifi njuoni te xa mha, da xifi da ju ra thuhu ra jä'i. thuhu, ne xet'i ne mbra.

Bupu ot'e befi: ra nguu ahte ot'e befi nu'u te pëtsi ne uni ra zai befi ra ba'tha ra Nzuhni.

Ts'utbi: ha ra Ahte de Te ra Hnini ra Xeni Hai M'onda

Lista de espera: a la relación de solicitantes, que cumpliendo con los requisitos establecidos en las reglas de operación del Programa de Desarrollo Social Salario Rosa por la Cultura Comunitaria, no son sujetos de apoyo en ese momento, por haberse cumplido la meta de beneficiarias programada para el ejercicio fiscal correspondiente.

Ntótí thuhu: ra mede thuhu xa thutsi to te adi, ge unu gatho u te odi xa mha bupu ha ra he'mi xa nthoki bupu ha ra befi da te ra Hnini Taha Noxa xo ra zai befi ra hnini, hingi mhioni da t'uni ra nfats'i ese nupu, xo ge bi zots'e nu'a te mi bembí'u da fotsi behñä ha ra befi nfoxte xo digeña befi xa nfembi.

Ha di t'uni; nua T'iki He'mi Tähä Noxa ge digempu da udi ne da muntsi nu'u to xa nfats'i, da hiegi da tots'e ha ra faxte da t'uni do'mi ha ra befi nfats'i.

Nguu ha thuxthuhu: ha xa nthembi xo ra ahte oté bafi xo da ju'ú ra he'mi da ju'ú ra bafi da Te Hnini da Taha Do'mi Noxa xo ra Zai Bafi.

Thuxtuhu ra Jä'i xa nfatsí: ha ra he'mi xa nthuxrhuhu ra nfatsí xa tuni do'mi xá digeñ'a Bafi da Te ra Hnini da Taha Do'mi Noxa xo ra Zai Bafi.

Hemi xa thuxi ra thuhu nu'ú to xa nfatsí: nu'a mede thuhu xa yote ra ahte digeñ'u to da nfatsí xa nu'ú ra bafi nfaxte da Te Hnini Noxa Xo ra Zai Bafi Hnini.

Te petsí zai bafi hingi handi: Ha bui u'a, ha udi, u'a te oté ha ra hnini jangu ra zai te padi ñaki, zatho zai te padi japi da nsunda ra jä'i ra zai te mfembi tsi dada, te oté ra ngo. Te padi ne oté xo digeñ'a nxixkua ne ra nximhai; ne jangu ra te padi ne ha japi xo da yote ra zai bafi.

Hioya: hanja bui ya jä'i ne te thogi bü te oté jange da üdi ra mbra te mhioni. Ne'ü do'mi tsoho hingi tsudi xa da doi u te honi xo da hoki te da dái ne te honi ne ta mhioni xita metsi te da zi n e hingi ne te da zi.

Bafi: ra bafi da Te Hnini da Taha Do'mi Noxa xo ra Zai Bafi Gothro ra Hnini.

Bafi da Te Hnini: ha ra bafi ra ahte uni da hoki ra m'ui ra jä'i nu'ú jingi bui dra za da hoki da m'ui drazá xo digeñ'u da t'uni ra te mhini u'a te da ratsí do'mi, xa da ñhoki digempu da t'unña do'mi ne da gu'ú ahte he'mi.

Mha oté: ha ya bafi oté ko ra bafi xa mfembi ne xa mha xa nxifi, da entsí ne da udi ra hnini ra te petsí ne te uni te xa mfembi da hiandi ne da zi.

He'mi xa nthoki: ha ra Ñu Bafi He'mi xa Nthoki ra Bafi da Te Hnini Taha Noxa xa ra zai bafi ra Gatho Hnini.

Yote: ra bëhnä ge xa nthuxi ra thuhu xa ge, nunga da nhuahni, xo da t'uni ra nfaxte da te da t'uni ha ra bafi hnini.

Bafi ra ngu: nu'ü muntsí bafi hinte taho nuá fadi ra t'iki batsi,
digeñ'u tata jä i ya xa ntalo ne dathi jange ts'atho de mpifi xo otho ra ts'edi, nu'ü hoki ra nguu xit'o xaito paxi, da hoki mbo ra ngu, da ta'i ne da yoté tebe da zi; ne da fadi nu'ü tebe petsí.

Kántsí, ra nfaxte do'mi xa t'unñ'ü ya xa nfats, digeñ'u to nu'ü do'mi.

4.- Te ne

Da matsí da metsi do'mi ra bëhnä di petsí 18 ne 59 ra jeya , ha ese bui hioya, nu'a ra bafi gempu ha ra nguu ne hinto da uni do'mi digeñä bafi ote ne fotsí 'n'a petsí te pa uñ'ü ra mini u'a mbra jä'i hinte njá'ui u'a oté ra bafi ne te pa ra metise, digenñá do'mi xa tuni ne xa t'uti na bafi xit'a da metsí se. Xo da te ra jä'i.

5. Gatho te uni

5.1. Hnini bui gatho

ra bëhnä di petsí 18 ne 59 ra jeya ge bupu ha xeni hai M'onda.

5.2 Hnini ra tsedi

ra bëhnä di petsí 18 ne 59 ra jeya ge bupu ha xeni Hai M'onda ha ese bui hioya, nu'a ra bafi gempu ha ra nguu ne hinto da uni do'mi digeñä bafi ote.

ne fotsí 'n'a petsí te pa uñ'ü ra mini u'a mbra jä'i hinte njá'ui u'a oté ra bafi ne te pa ra metise, digenñá do'mi xa tuni ne xa t'uti na bafi xit'a da metsí se. Xo da te ra jä'i.

6.Gatho

Ra bafi de uni ra 125 ra hnini ra Xeni Hai M'onda, da uni te honi ra hnini te ne, ne nu'ü te xa mhä ge nupú ts'utbi 6 ne 12 di geñ'a ahte ra de Te Hnini ra Xeni Hay M'onda.

7. **Fats'i**

7.1 Te fats'i

7.7.1. Ra t'uni do'mi

Da ratsí ra do'mi, nuna n'a u'a 6 mpadi, jä ngu'u bifi xa mhä ne bui ra do'mi xa mfembi.

7.1.2. ha te tu'ni

- a) Da tu'ti xit'a da te ya jä'i hnini;
- b) Da mpehni xo da t'uni te hnini ra ah te tsutbi ne te honi ra hnini jä'i. ne ya beto da yapi ra behñä xa mfats'i
- c) Xa Da mpehni xo da t'uni te hnini ra ah te nzaki. ne ya beto da yapi ra behñä xa mfats'i
- e) Xa mpehni xo da juati ra ndui nxadi, ne ya beto da yapi ra behñä xa mfats'i

7.2. tengu da fats'i

Ra fats'i da t'uni do'mi da t'uni ra 2,400.00 (yoho moo ne goho nthebe bexo 00/100 M.N.), ne mn'a ne mn'a ta da t'uni rato n'andi, ra nkohi digeñ'a pëts'i ra do'mi xa mfembi da nfaxte da t'uni.

Ya da t'untho hinte da jut'i, da t'untho go tho da unñ'a nda ah te ra Xeni Hay M'onda, da pëhni kongeña IME ne hinte da guti rato xa nfaxte, hentse nu'a gat'o to kuati ra do'mi, ge nu'u taho xo da kuati ne da mede ne da uni dra za 'u t'uni nfats'i.

7.3 togo uni ra do'mi.

Ra do'mi xa nfembi nu'a ra bifi ge gatho da unñ'aahte Xeni Hai.

Nu'a mha do'mi xa nfembi da t'uni da jut'u da fats'i do'mi ne ha te, pëts'i te t'uni ge da uni nu'a to da faxu ra behñä, jangu: ge nu'u taha xo da kuati ne da mede ne da uni dra za 'u t'uni nfats'i ge nu'u te mhioni ne da thandi ge da mpadi da njut'i nup'u ha ngu ah te do'mi ne xa mfembi to da uni ra do'mi.

8. Ra ñu da uan'tsi.

8.1 xa nfats'i

8.1.1 Mhioni ne ra nfeni da huahni

- a) Bupu ha Hai Xeni Hai M'oda:
- b) Da petsi ra 18 ne 59 jeya ra nzaki:
- c) Da udi ge bui hioya:
- d) hentse mpefi ha ra nguu ne hinto uni do'mi digeñ'a bifi ot'e u'a thgo pëts'i mefi.;
- e) Da dati n'a ntani xo da yeni ha da ñho da yote ra bifi da taho ra do'mi uá ha da yot'e tsedi ha nunga pëts'i n'a ya pefi
- f) Da uni nk'oi da mpadi hentse .ä. bui nya ge da mëts'i ra nk'oi, ra hentse ra mede nu'a xa thuts'i ha ra hnini ra (CURP) ne mä habu bui ha ra Xeni Hai M'onda, ne geñ'a xit'a da ñheki. nunga ra mpadi hite pëts'i ra CURP ne ningi mä habu bui ra yate, mhioni da uni ra nk'oi gatho ra he'i mä habu bui ra(he'mi jut'i tsibi, ntogu, dehe , huahi gatho pira.) nu'u ja bi juki hingi tsoñ'a jeya u'a he'mi uni ra ah te ena habu bui hentse bu otho pira he'mi.
1. nu'a behñä xa nfats'i da ñena da ne da buthro da denira bui bifi mhioni da juati mbra te bui.
2. da udi ra mpehni da juati ne bi bupu ha nxadi da te jä'i, ne da udi ra he'mi da ñena ge bi bupu .
3. xa bui bi matsi ha ra bifi ne da t'uti ra bifi xo da te ya jä'ni, ne da udi ra he'mi ge ma nju'ani; ne
1. Da yodi k ora he'mi xa ntoni ge ya xa bupu ha fudi bifi.
h) ya mbra da ma ra ah te xa nt'expu da hoku ra bifi.

8.1.1.1 Da butbu ha nja bifi

Ya to xa nfats'i da ñho da butbu ha ra Bifi Zäi ne juati da uñ'u te mhioni xa nkohi ha ya mede 8.1.1. xeni f) ne g) nu'a ma ra mede mpa ne ha ya juati ha ra ntsohni ra meti ha ra mede 8.1.7 nuya bukua ñu da mpefi.

8.1.2 Nfeni ta mhioni

Met'o da t'uni nfaxte ha ra bifi ya jä'i xa yadi met'o ra:

- a) Nuga ra begñä xa thandi ge ra hioya u'a dathi ne xa yadi ra ah te u'a junte u'a nda ah te bupu;
- b) Ge ra behñä ko ra dathi ese pëts'i ne tente. geñ'a te xa thogi u'a to xa tsani u'a to xa koxi tsonte m'ui;

- d) Gen̄'a xa ratsi hnini;
- e) Gen̄'u ra behñä fadi ra t'ixu ne ra t'u leku nzaki ra behñä xa njot'i ne hingi yo nthi xo bi got'i ra nda ahte.; ne,
- f) ya pira te xa ma ra nda ahte.

Xo mjapu. Da munts'i ra ahte xa tétspu da ma nunga bui n'a mede he'mi tomi.

8.1.3 da thuts'i ha ra he'mi

Ra yote ne da thuts'i ha ra he'mi nu'u behña xa nfats'i ha ra befi. Da mhioni da do'mi da huxa ra thuhu ese rase, Nunga otho ra mede ha'bi tomi, u'a hingi ho de da zeti dra za da t'ote yoho ñu ba t'ote ba epu.

8.1.3.1 Nu uni nk'oi yapu

Ya te adi da ñho da yadi ra thutsbi da ra thuhu ha ra xi he'mi ahte ra nguu zai befi ne Yo, da juati go tho te mhioni xa nkohi ha ra he'mi xa thoki, n era mpa xa nkohi ra munts'i jä'i, ne'u ra mpa xa mha ne bui ha ra he'mi ntsohni ra meu'i nu'u ahte jot'i ra he'mi da yote ne da ma hä ne ati ra te xa mha di geñ'u to adi da uni ra mede ha ra he'mi, geñ'a da udi dra za xita da thuxi ra thuhu.

Gotho te da t'ote hinte da gut'i ne hingi bui mhioni ge bupu ha ra befi xa yadi xo ge betho da nfadi.

8.1.3.2 n'a bui

Ra yate da nho da yadi da thuxi ra thuhu nu'a ge hentse 'a ha ra nguu thuxthuhu da mañ'u ahte xa tutsi, ne da juati ra te adi ra ahte xa t'expu xa t'adi ha ra ntsohni.

Xo nu'u behñä bui dathi ge nu'a ra nzaki ra hingi tsatho da yot'ese, da hioni to da məhni, n'a tata jä'i da uni n'a he'mi mhehni ne da pehni n'a he'mi ha nja bui ra nzaki xa unña ra ngu ahte nzaki da ma hanja hinda mase.

Bu xta menta ra he'mi ra ahte ne da uni dra za bui da hutsbi ra thuhu ne gatho te mhioni da uni n'a mede geñ'a da uti bu xta tapi.

8.1.4ra hemi te mä

- a) He'mi ena te bui ra befi udi ra ñu da ma te pets'i zai befi hingi handi ha ra Xeni Hai Mó nda;
- b) He'mi da thutsbi ra thuhu;
- c) Da mafi bu hinda t'uni ra do'mi;
- d) Da xaxti ra he'mi njut'i;
- e) Da yadi Ra he'mi te mä ra t'ote befi ha ra Te ra hnini xo un'u xa nfate na da butbu ha ra befi;
- f) Ra pehni he'mi nkohi xo da yot'e befi ha ra Te Hnini;
- g) Ra api xa nt'oti mä tebe ne da bupu ha ra befi nfaxte;
- h) Até he'mi xa ntoni xo da yote befi da te ja da daga ra do'mi:ne
- i) Mbra de mañ'u ra ahte xa t'expu.

8.1.5 Da t'ote ra thuxthuhu ra jä'i xa nfats'i

Nu'u to ot'u he'mi da yote ne da hoku ra he'mi thuxthuhu nu'u to xa nfats'i nu'u bupu ha ra te bui 92 xeni XIV, tiki xeni p) nu'a tsutbi k'ants'i ne buhui ra te mha hnini ra Xeni Hai M'onda ne hnini ne ra Nu ne Nfeni xo da munts'i ne da Hoki ra thuhu ra Pä'i xa Nfaxte ne'u to Hoki ra he'mi Befi Te Hnini ra nda ahte ra Xeni Hai M'onda, jangu 'u pira he mi bui digeñ'u xa bi y'ote ra ahte bupu ha ra befi nfaxte.

8.1.6. Da yat'e ya to xa nfoxte

- a) Gi ju te da ta'i nu'u faxte ra befi;
- b) Hinte to gi xifi ra te gi pad'i ra jä'i;
- c) Da hnani da madi'i, rangutho hinto da utsa'i; ne
- d) Ya mbra te da mañ'u ahte xa texpu

8.1.7 Da yot'e ya to xa nfoxte

- a) Gi uni mha te adi gi ma njuani nu'a te gi pets'i nu'ma t'ai;
- b) Xo nu'u to xa nfats'i ge bupu ha ra befi, ote ra befi da te hnini, nubu xta t'api digeñ'u to ote da ñho ra befi;
- c) Da bupu ha ra befi da t'uti;

- d) Gi xifi nuú ra ahte buú da bédi u'a xa tsoni nuá te bi uni nuá to bi unise;
- e) Da xifi nuá to uni ra nfaxte, nunga xa tuni ra do'mi mn'a to uni nfaxte ra da te hnini gatho ra xeni hai u'a Xeni Hoy M'onda uá ra hnini nunga xa uni do'mi;
- f) Digeñú xa nfaxte, da ma da ne da bupu ha ra béfi nfaxte, ya xa ntuti ra nxadi xa da te ra j*ä*i ne xa mpefi ha ra béfi da te hnini, mhini da udi ra he'mi xa ntoti xa da yéte ra béfi ra füti béfi mhini da mpefi xita dra za da buúpu ha béfi nfaxte.ne
- g) Mbra te xa maú ra ahte xa t'expu.

8.1.8. Nunga hinda juati ra behñä xa nfats'i

- a) Nunga hinda juati ra xa nxifi da yot'e ne buúpu ha ya xeni a), b), c) e) ne ra f) ra mede 8.1.7 Ge yu ñu buúkua;
- b) Ne hinda maseé da ju 'a do'mi t'u*ni* ne hinte thogi ne hinte thogi;
- c) Da yot é te da maá da ñena da maxuá ra j*ä*i honi da nahte da ñexuá j*ä*i da maxuá ra muts'i j*ä*i u'a rase, y,
- d) Bui digeñú xa bi yóte ra ahte buúpu ha ra béfi nfaxte.

8.1.9 Da ntsohni da uentú to xa nfats'i

8.1.9.1 hinda hiegi da mpefi.

- a) Nunga hinda hiegi da buúdra za xa nthoki ra he'mi ha xa ntuxuá ra thuhu ya to xa nfats'i hinda t'u*ni* ra nfaxte da ne da thogi ra mpa. tenge'ada thoki ra he'mi;
- b) Ne nunga xa t'u*ni* nfaxte mbra béfi pira ahte ra de te hnini gatho ra hnini M'onda, xeni hnini haira hnini ge uni do'mi; ne
- c) Bui digeñú xa bi yóte ra ahte buúpu ha ra béfi nfaxte.

8.1.9.2 Da ka'mi ha ra bafi.

- a) Da uni fetri digeñ'ada tani digeñ'a te pets'i xit'a da t'u*ni* nkut'i ha ra béfi nfaxte;
- b) Da mpati ra guu da maá da buú yapuú u'a ra nthi nu Xeni Hai M'onda;
- c) Da ne da uekese;
- d) Xo da du;
- e) To da patu'i, da paá, da hmihi, da mpadi u'a pati te thxpú ha he'mi ne ha di m'u*í*, ne ha di t'u*ni*;
- f) Hinda ma da buúpu ha xa nts'ofu uá mhati digeñú ahte xa téxpú da uni xo da ju á do'mi da t'u*ni*;
- g) Da yot é te da ma da ñena da moxuá ra j*ä*i honi da nahte da ñexuá j*ä*i da maxuá ra muts'i j*ä*i u'a rase;
- h) Ne nunga xa t'u*ni* nfaxte mbra béfi pira ahte ra de te hnini gatho ra hnini M'onda, xeni hnini hai ra hnini ge uni do'mi;
- i) Ninda buúpu ha nt'uti ha di mpefi xo da te ra hnini j*ä*i;
- j) Xo nuú behñä to xa nfats'i buúbu hará béfi maxte hinda map'uú ha xa tsohni da yóte béfi ra Te ra hnini nubuú xta tsohni;
- k) Bui digeñú xa bi yóte ra ahte buúpu ha ra béfi nfaxte; ne,
- l) Ya pira te mhioni da maá ra ahte xa t'expu.

La instancia normativa será la responsable de autorizar la baja de beneficiarias del Programa.

Ra xa texpu da hokuá ra he'mi geñ'a da ñena da ueke nuú to xa nfats'i digeñú ra béfi xa nfats'i.

8.1.10. mhioni de yote r ato t'u*ni* nfoxté

- a) Da ma da buúpu ha da ntut'i;
- b) Da ma da nfaxte ra béfi ha ra hini nubuú xta ntsohni;
- c) Bui digeñú xa bi yóte ra ahte buúpu ha ra béfi nfaxte; ne
- d) Bui digeñú xa bi yóte ra ahte buúpu ha ra béfi nfaxte.

8.2. Juati ra nxadi ra nfaxte.

Ra juati ra nxadi ra behñä xa nfats'i da t'u*ni* buú xta juati da t'uti, da t'unña do'mi u'a xa yate béfi nupuú ha hnini da te, nuú xa nkohi digenñ'ada buúa do'mi xa mfembi.

9. Ra munts'i buúpu.

9.1. Ra munts'i hoki ra he'mi.

Ra ahte xa texpu geñ'a da maá ha ra béfi da hiandi ya nkohi buku'a.

9.2. Ahte ot'e ra befi.

Ra ngu gatho ra te p̄ets'i ne te bui zai befi ra b̄atha Nzuhni ra nguu ahte zai befi ne Yo.

9.3 Ra Ahte xa T'expu ena Ha ne Teni

9.3.1 Kut'i munts'i

Ra ahte xa munts'i ku bui;

a) Nda ahte, go geñ'a ja'i nda ahte ra Nguu ra Te Kuati Do'mi;

b) ra teni ra ahte, genñ'a ra nda ahte ra IME;

c) yohto ya poħne, genñ'u;

1. Mpehni da bupu ra ahte ra kuati do'mi
2. Mpehni da bupu ra ahte ra befi
3. Mpehni da bupu ra ahte ra nxadi
4. Mpehni da bupu ra ahte ra Te ra do'mi
5. Mpehni da bupu ra ahte fadi nzaki
6. Mpehni da bupu ra ahte ra beħnä
7. Mpehni da bupu ra ahte ra Te ra Hnini

d) Mpehni da bupu ra ahte hoki da Te ra xeni ra Nguu Ahte Zai ne Yo

e) Mpehni da bupu ra ahte te ma ne da fodit te ot'u ra Nguu Ahte Zai ne Yo

f) Mpehni da bupu ra ahte ra nguu fodi ge un'a da nate un'a ra guu Nguu Ahte Zai ne Yo

g) Mpehni da bupu ra ra munts'i hnini ne nguu xa nxadi

Ra ahte xa t'uni ha mbra ahte xa texpu hinte da dāħä

Ngu'na ngun'a ya Ahte xa texpu da ñho da ñexpu n'a ja'i. ninda tsortho da bupu'a ra ahte bi t'uni ha mbo randa Ahte xa T'xpu hinda daha.

Ya já'i xa T'expu p̄etsi mhioni da ñä ne da patsa ra ye, ha nu'a Nda Ahte ra ja'i Ahte, hentse da m̄etsi ra hñä ne da patsi ra ye .nu'a ja'i ra Ahte ha ra mbo digeñ'a Ngu Zai Ahte ne Yo, un'a hense da patsi da ñä.

Ya Ahte xa T'expu da ja dunthi ra npatsi ye, nunga da ñihewi ra mpatsi ye ra nda Ahte da uni Faxte ndani tsatho u bupu.

Ra Ahte da munts'i t'oti hñu zänä ese nkohi ne da munts'i gato ra mpa bu mhini.

Ya já'i ra Ahte xa Texpu uni ra he'mi ntsohni xa ra nkohi ra nda Ahte, ko ra hñu mpa ra Befi da m'eto xo da munts'i ha nuga ne da munt'i ko ra 24 ra xeni mpa da be'to.

Da mañ'a Ahte xa Texpu. Dra za da xifi ra ja'i ra te uni ra hnini, ra ngu nxadi u ra gatho ra muts'i ja'i nuga mhioni da kut'i da bupu xo da hoki dra za ra he'mi da t'ote xo da mpefi draza, digeñ'u Ahte da hoku ra He'mi u'a mbra Te ne da yot'e ne da huahni dra za.

Xa ge ya munts'i ese nkohi uá nu'u ta mhioni ra Ahte xa T'expu da mu'ui, mhioni da mede ge da bupu da mase ne mn'a ja'i bu'i mbo , nunga ese da njapu ne mhioni da bupu ra nda Ahte, ra leku Ahte ra ja'i nda Ahte nupu ra ngu Tsutbi ra Befi mbo kuati ra ra Zai Ahte Befi ne togo da bupu, xa túni Tsútbi dra za.

Ya já'i bupu ha ra Nguu Ahte xa Texpu da juxi n'a he'mi nu'a xa munts'i já'i di geñ'u Befi xa nkohi ne u te xa ma te xa nkohi mhioni da xaxti xo gatho ra ja'i Ahte xa Texpu.

9.3.2 go da yot'e

Go da yot'e xa texpu;

a) D a t'uti ra he'mi mede tq'mi ne ra thuxthuhu da nfotsi, ne jangu da juati ra nfensi nu'u te bui xa nthembi ne nunga xa ñho , da ñena hä da thogi ha ra befi da mpadi jam'u to adi hingi uni gotho ra he'mi t'adi ha ra befi nfaxte xo ne da nfots'i xita da yote tsedi da ntsaúi ra hioya u'a te honi ha ra hnini geñ'a ra ahta ra tsoki xaq da hiegi da da ñut'i ha ra befi;

- b) Da ma da hiégi da ñut'i rayo ne mbra jái nda t'uni nfaxte, hahinte xa t'uni nu digueñu bifi;
- c) Da ñena hä de t'uni kami ra behñä xa tuni nfatsi;
- d) Da ñena hä da butho ra behñä xa tuni nfatsi;
- e) da yate ha da nja xo da dñen ira bifi bui ne da juati ra te mhioni da juati ra bifi;
- f) Da ñexu mpehni to da bupu re ahte ha muntsi hnini jái uá nguu acte nxadi xo da bupu ra ahte xa texpu;
- g) Da uni uá da hoki ra he'mi bu mbo;
- h) Da munts'i ne yote da ñaki ra te buí xa nkohi xa matsi ra ye u to bupu, xita un'u nkohi xa t'uni da téna nhuaní da hiantu to handi, maske digempu da japi da mpadi da bui pira nkohi ne bukua ha ra he mi xa nthoki;
- i) Da ñena hä ya xa nthoki mhini ha ra he'mi bifi ne da ñhoki dra za ha ra bifi hnini da yotbe ra mote ra jái xa t'uni nfaxt; ne
- j) Ya pira bui ha ra bukua ñu dra za.

10. Ha da nja da mpefi

10.1. Ha da ja ra bifi nfaxte

- a) Ra nda nguu Zai ahte ne Yo de uni n'a he'mi ntsohni ra bifi, nunga hingi bui thuxthuhu to'mi ne hingi tsotbe bifi do'mi ra met'i.
- b) Ya ahte da ñho da yot'e ra thuxthuhu ha ra xi he'mi pëtsí ra IME, ne /uá da zontse ha ra ha ngu da ma da huts'i ra thuhu nupu ha ena hä nua ahte, ne ha ra ma te ma mpa da mä ha ra ntsohni bupu. Ha yoho mha mhuini da pehni uá da udi he'mi mhioni, ko da juati ra he'mi xo ra te da hñuts'i ha ra nguu, da juxi n'a he'mi da xoki ne da kot'i ra he'mi.
- c) Ra ahte ote da udi ha ra ahte hoki ra he'mi, da uni n'a he'mi o'te mhioni dra za, kongeñ'a da juati ra he'mi t'adi da mhioni n'a te mhioni xo da ma da ñena hä da ñut'i ha ra bifi nfaxte
- d) Ra ahte xa texp'u hoki ra he'mi ya até ra nkohi ne ko ra nfeni bukua ha ra ñu xa thoki.
- e) Ra ahte hoki ra he'mi da mempi ra nzohni nu'u ate da ñembi ge ha dra za da ñut'i ha ra bifi nfaxte, nua te pëd'u te bu'i moñ'u ahte ya até hinbi ñut'i ra bifi nfaxte ne pent'i ra he'mi mhioni ra hoqui ra he'mi bukua bupu ha xa thux'u thuu to'mi;
- f) Ra ñu ne ra mpa xo da ment'i ra he'mi da uni ne ra udi da nxadi go da ma'u ahte xa texpu ne da t'uni mpadi u ra da t'uni mfatsi da xifi ra ahte ote ra bifi.
- g) Ra ote da xifi habu di tuni te ma mpa te ma n'andi ne ha da njä.
- h) Ra ate da ma da bupu ha da tu'i xo da te ra jái n era bifi n era futi bifi xa ñembi ha ra acte xa texpu ne da yote ra bifi xo da te ra hnini.
- i) Nunga ra até hinda ma da bupu ha da t'uti da nxadi xo da te ra jái ne digeñu futi bifi xa ma hä ra ahte xa texpu ne ra bifi xo da te ra jái.
- j) Nunga da ma ra nahte xa texpu da duku nfaxte ge bupu ha mede 8.1.9.2 di geñ a joki he'mi ahte xa texpu, da huxpi ra thuhu pira jái ate. nua to bi tuni da mfas i da hñani ra mede nu'u betho da t'uni ne da xifi ra ahte hoki ra he'mi.
- k) Nunga da ma ra nahte xa texpu da duku nfaxte ge bupu ha mede 8.1.9.2 di geñ a joki he'mi ahte xa texpu, da huxpi ra thuhu pira jái ate da ueke'ra thuhu ra xa nfaxte ne da ñexpu mbra thuhu bupu ha he'mi tomi xa ma hä ra ahte xa texpu. nua to bi tuni da mfas i da hñani ra mede nu'u betho da t'uni ne da xifi ra ahte hoki ra he'mi.
- l) Xo to xa nfats'i ne da butbu ha bifi nfaxte ra ahte xa texpu da ma ha di njä ne te ma mpa da hñni ra mhioni ne da juati tebe t'adi ha ra medé 8.1.1 xeni f) u'a ne ra xeni g).
- M)Ra ahte até ra bifi da juati ra he'mi thuxthuhu ra behñä xa mfatsi; ne
- n) Ya pira da ma ra ahte hoki ra he'mi.

Ra te bui ha da uni hinte da uni bui da bui te ote bu da matsí ra jái honi da nate_da nhuhni u'a te da bui te da jääda ts'oni ra hogo mui ya to xa mfats'i u'a da ts'oni ha te ot'e ra befi faxte.

10.2. Da mpati to da nfats'i

Nunga da duki xo digeñá ma bupu ha rá ueke da 8,1,9,2, hará befi foxte, da pempí ra befi da mehni ha ra ahta hoki he'mi, xo da ma hä, nu'a xifi da kami ra jái xit'a da ñena hä da mpadi ra to da nfats'i digeñ'u to to'mi xo da hiandi n exa uñ'u ahte cha t'expu.

Ra ahte ot'e befi da xí'a ha nkohi he'mi digeñ'u padi bi njä ne da uni ra rayo jái u domi da fats'i digeñá bi bupu ha ra befi nfaxte nunga bui ra do'mi xa mfembi, ne'u da t'uti da nxadi xita da padi te da yotene da hña a do'mi xa nfembi.

11. Ra mpadi.

Ra nguu Zai Ahte ne Yo, da nñho da yot'e ra nkohi da ñho ne mhioni, da ne da uni tsedi ra befi ne da tsotbe da ne da yote ra befi.

Ya ahte digeñ'u befi nfaxte ne pira bupu da beni da nfats'i te mhioni xa ñho ne da medi ra befi ne hinda ntotsu'i, da tsoni u'a da yapi pira befi da Te ra Hnini u'a ra Befi Hnini u'a ra befi ra nda ahte,

12. Ra ñu da bupu ra jái hnini

Ha ra befi ne teni ra befi nfaxte. Da bupu ra da nfaxte ra hnini jái da ñexpu nu'a ahte xa texpu.

13. Da mha

13.1. Made xa mha

Ya befi bukua da t'oti ra he'mi ra Nt'oti Nda Ahte tsutbi" Ne ha ya xi he'mi pehni ñaki digueñ á nguu ra Nda Ahte

Las presentes Reglas podrán ser publicadas en el Periódico Oficial "Gaceta del Gobierno" y en la página web de la Secretaría de Cultura y Turismo conforme a lo establecido en el artículo 18 de la Ley, toda la documentación que se utilice para la promoción y publicidad del presente Programa, deberá contener la siguiente leyenda:

Ya bukua hiki he'mi da metsi da mha ha ra "He'mi ma ra Nda Ahte" bui ha ra xi gatho te mä ra Nguu Zai ne Yo, nua xa nkohi ha ra he'mi ahte ge jääda ma ne da tunts'i digeñä befi bukua bui te da ma ra hñä ba epu

NUNA BEFI GE RA METI RA HNINI, HINGI ÑHO DA GU RA MUNTS'I JÄI HONI DAN AHTE, HINDRA ZA DA YOTE MBRA BEFI HNINI. HINGA GENA DA TE RA HNINI. NU'A TO DA JA HINGA GEÑA BEFI XA NFEMBI, DRA ZA GA KATSBIHU RA AHTE TSUTBI XITA DA T'UNI N'A UENT'I TSEDI NE DA GUT'I RA DUNTHI DO'MI NU'A MAÑ'A TSUTBI HE'MI".

Ya ts'utbi bukua Ma ha di Mpefi da ra'tsi ha ra ñä di geñ'u jái tho bupu ha ra nda hnini jái tho, bukua ha ra hnini.

13.2 Tsohni

Ra tsohni tentho da tot'e ha ra befi nfaxte befi ra jääya 2021, ra ntsohni xo nda thuxthuhu ra ahte rayo da bupu hará befi nfoxte da t'ot'e nunga hinte bui togo t'omi u'a hingi tsotbi ra do'mi xa mfembi da uni digeñá te mä ra Nguu Zai ne Yo, ha ra made da mañ á ahte da mä ra befi nfembi.

14. K'ants'i

Ra Nguu Zai ne Yo, da mets'i ra ñaki draza digeñ'a befi nfoxte da bui dra za digeñ'a ma ra tsutbi ra k'antsi ne bupu ra te xa mha ha ra Hnini ra Xeni Hoy M'onda ne ra hnini, ne da hiandi da kuatu ra thuhu ra jái ne habu bui

15. TE_{NI}.

Ra ahte xa texpu da yote ra befi da deni da hiandi ha di ma a do 'mi xa nfembi ra befi xa t'expu ja pomp'u ra ñäki te mhä ra meti ra ahte xa t'expu

16. Mu'ui

16.1. Mu'ui nthi

Da yote n'a Mu'ui nthi (hentse'a da huahni tebe da yote, da yote dra za, da medi da bóni drazá ne da ñho) da hiant'a ra CIEPS, ge da hiégi da hoki ra befi nfaxte.

16.2 Da ñaki tebe da boni

Ra ngu zai befi ne yo, da udi n'a ñaki jeya mha nu'a ra CIEPS, nu'a ra zänä da epu da nkoti ra befi bi thege ra do'mi te ma_u'te bu ira befi nfaxte.

17. Nfadi, da ñho ne da thandi

Ra nfadi, da ñho ne da thandi ra befi nfaxte da bui da hiandi ya Texpu Nda Ahte da hiant'u do'mi ra Xeni Hai M'onda, ne ra Nguu ahte bui mbo nfadi ra ra do'mi ra xeni Hai M'onda ne ra ahte fodi ra Zay Nguu ne Yo ne da bupu ra ñu mhioni xa da hiandi dra za bu xta t'uni ra do'mi nu'u to da nfatsi.

18. Da ñ'u ne da katsí

Ya hingi ho, da ñ'u ni ne da katsí digeñ'u befi hanja tote y da uni ra nfaxte digeñ u befi dra za da udi digeñ'u to tuni nfaxte u'a nu gatho, da uñ'u ba epu ra ñui:

a) Bui xa nt'oti: Ha xa muntsi ra Nguu Zai Befi ne Yo bupu ha: Boulevard Jesús Reyes Heroles #302, Delegación San Buenaventura. C.P. 50110, Toluca, Estado de México. Nzuhni Xeni Hai M'onda.

b) Ñu ntogu: Ha ra Nguu Zai Befi ne Yo ha ra ntonu 722 2 74 12 62, 722 2 74 12 66, 722 2 74 1288, 722 2 74 12 00 y 722 2 74 15 80 ne ha ra made totse ra Ahte Xeni Hoy M'onda (CATGEM) ha ra al 800 696 96 96 ha mbo r anda hnini M'onda ne 070xo ra Nzunhni ya 24 xeni mpa gotho ra 365 mpa ra jeyä.

c) Ñu nthandi yap'u ne ntogu: ha da mhehni hindu thandi Rascsecretario@edomex.gob.mx ne ha ra xi: www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Jáise: ha ra ñu bui handi ne fodi ra: Ra AHTE Ngura Zai Befi ne Yo bupu ha ñu Deportiva número 100, segundo piso, puerta 4, colonia Irma Patricia Galindo de Reza, código postal 51356, Zinacantepec ne ha ra t'iki Ngu leku Hnini digeñ'afadi Hnini ne n era ngu fodi r anda Ahte ra xeni Hnini M'onda, geñ'u da hiandi ra ahte bui mbo r anda ngu Zai Befi Ne ra Yo.

e) Nt'ogu ta pädi: nu'a xa mfembi ra thuhu "Katsbi ra Ahte M'onda" go o'te da mpefi ra nda Ahte ra Xeni Hai M'onda.

BET'O. Udi ya bukua ra nkohi ha ra He'mi nda "Ntoti He'mi Nda Ahte"

YOHO, ra nkohi da bukua da ñut'i ra tsedi ra yompa da njuki ha ra he'mi "Ntoti He'mi Nda Ahte" ne da bui tange'a da hoki ra he'mi uá da thege ra befi nfaxte.

HNU. Ra befi ahte xa tote, jangu ra ntsixhui ra ahte xa bongua ra te ja ta befi nfaxte, da butho tangea da thege nu'u se da ntsixhui dra za yu ñu bukua ra ñu befi.

GOHO: ya nfeni hingi poni digeña poni tsutbi nkohi bukua da hoki dra za ra nkohi, da hoki ra he'mi ra befi faxte

KUT'A. Da t'uni ya nfxte do'mi digeñ'a ra faxte befi da tote nunga di bui do 'mi xa nfembi.

RAHTO: Da tuni ra faxte nuna Befi da Te Hnini Taha Noxa xa digeña ra Zai Befi Hnini, digeñ'a befi do'mi xa nfembi 2021 da deni tange'a da thege ra do'mi xa mfembi. u'a xa mengi xa túni mna gi: xo da tuni gatho da thege ra tsedi ra tsutbi befi jangu ma ra ratsutbi He'mi ne ra nkohi xa mfembi ha ra befi petsi do'mi

Bi tuni ha ra Hnini Nzuhni de Lerdo, ra Nda Hnini ra Xeni Hnini Hai M'onda. Ya 4 ya mpa ra yoho zänä ra jeya 2022.

LICENCIADA MARCELA GONZÁLEZ SALAS Y PETRICIOLI. – Ra Nda Ahte ra Zai Befi ne Yo ra NDA Ahte ra Xeni Hai M'onda.

XET'1

“Nuna b^əfi ge ra m^əti ra hnini, hingi ñ'oui ra muntsí jä'i honi da n'ahte, hindra za da y^əte mbra B^əfi hnini hinga ge na da Te ra Hnini. Nu'a to da ja hinga geña b^əfi xa nfembi, dra za ga kotsbih^ə ra ahte ts^əutbi xita da t'uni n'a uent'i ts^əedi ne da gut'i ra dunthi domi nu'a mäñ'a ts^əutbi H^əmi”.